

Forslag til Finanslov for 2022

(Naalakkersuisoq for Finanser og Indenrigsanliggender)

Forelæggelsesnotat

(Naalakkersuisoq for Finanser og Indenrigsanliggender)

1. behandling

På vegne af Naalakkersuisut fremsætter jeg hermed Forslag til Finanslov for 2022.

Første finanslov i denne valgperiode

Naalakkersuisut har på basis af den indgåede koalitionsaftale en række ambitiøse mål om gennemgribende reformer på flere nøgleområder. Disse mål skal understøttes af en afbalanceret, ansvarlig og holdbar finanspolitik.

På den baggrund har Naalakkersuisut ved udarbejdelsen af Forslaget til Finanslov for 2022 taget udgangspunkt i, at der skal søges vedtaget finanslove i de kommende år med overskud. Der skal som et absolut minimum være balance mellem indtægter og udgifter opgjort ved drifts- og anlægsresultatet, det såkaldte DA-resultat, i finanslovsperioden 2022-2025.

Forslaget til Finanslov for 2022 udviser et DA-overskud på 31 mio. kr. i 2022. Hvis udlån medtages i opgørelsen udviser Forslaget til Finanslov for 2022 et drifts-, anlægs- og udlånsresultat, det såkaldte DAU-resultat, i form af et overskud på 41 mio. kr. i 2022.

For den samlede finanslovsperiode 2022-2025 udviser Forslaget til Finanslov for 2022 et DA-overskud på 132 mio. kr., hvorfor Naalakkersuisuts mål om et overskud i finanslovsperioden er opfyldt. Det er dog hermed også åbenbart, at der ikke er økonomisk råderum til at øge driftsudgifterne i nævneværdig grad, såfremt der fortsat skal være overskud.

Ønsker om øgede bevillinger til særlige områder eller tiltag vil derfor kræve, at der enten tilføres finansiering gennem omprioritering mellem konkrete bevillinger, eller gennem sikring af øgede indtægter. Ansvar for at anvise en sådan finansiering påhviler såvel Inatsisartut som Naalakkersuisut.

Skal landets indtægter øges i nævneværdig grad, skal vi som land både gøre noget andet og gøre noget mere erhvervsmæssigt, beskæftigelsesmæssigt og uddannelsesmæssigt for at sikre indtægter, end vi som samfund gør i dag.

Jeg finder det, som Naalakkersuisoq for finanser, afgørende for Naalakkersuisuts troværdighed, at vi er fuldstændig ærlige om dette.

Den økonomiske situation

På trods af Covid-19 pandemien er det lykkedes at opretholde et højt niveau af økonomisk aktivitet i løbet af 2020 og ind i 2021. Grønlands Økonomiske Råd vurderer, at bruttonationalproduktet i 2020 udviste en vækst på 0,7 %. I 2021 forventer Rådet en vækst på 1,8 % og i 2022 forventes en vækst på 2,5 %. Vores økonomi befinder sig således fortsat i en højkonjunktur, og der bør i en sådan situation lægges midler til side til den dag, hvor konjunkturerne vender.

Det samlede offentlige forbrug er steget de seneste 5 år i træk, og det udgjorde i 2020 over 46 % af bruttonationalproduktet (BNP). Økonomisk Råd har oplyst, at dette er en af de højeste procentandele i verden, og denne udvikling kan således ikke fortsætte på længere sigt. Det er derfor nødvendigt, at Inatsisartut og Naalakkersuisut i højere grad fokuserer på vækstskebelse i den private sektor. Dette spørgsmål vil indgå i forberedelsen af bl.a. en kommende holdbarheds- og vækstplan.

Der er fortsat en meget høj byggeaktivitet mange steder i landet, og det private forbrug udvikler sig gunstigt. Der kan dog også konstateres en reel overophedning af økonomien, særligt inden for byggeri og håndværksvirksomhed.

Fiskeriekseporten oplevede en nedgang i priserne i 2020. Dette fald er fortsat ind i 2021. Men det skal ses på baggrund af en periode med historisk høje priser fra 2015 til 2019. Set over en årrække ligger priserne på fisk og skaldyr således fortsat i den høje ende. OECD og FAO forventer herudover stabile eller stigende fiskepriser i de kommende år, når den internationale økonomiske situation normaliserer sig efter Covid-19. Vores fiskeri står derfor fortsat økonomisk stærkt, hvis vi vel og mærke har en bæredygtig forvaltning af fiskebestandene.

Fiskerikommissionens netop afleverede betænkning påviser, at dette er tilfældet med nogle af de vigtigste bestande, herunder rejefiskeriet. Betænkningen påpeger imidlertid også, at forvaltningen af det kystnære fiskeri efter hellefisk og torsk langt fra er biologisk bæredygtig og derfor risikabel. Disse fiskerier har nemlig stor betydning for beskæftigelse og indtjening i samfundet og for de offentlige indtægter i kommunerne og selvstyret. Det kan vi ikke tillade os at sætte over styr ved at lade stå til. Opfølgningen på Fiskerikommissionen er således ikke kun et fiskeripolitisk spørgsmål, men også af betydning for finans- og arbejdsmarkedspolitikken.

Det er afgørende for Naalakkersuisut, at landets vigtigste ressource – fiskeriet – forvaltes ansvarligt og langsigtet, således at der ikke overfiskes, at erhvervet kan fortsætte som et stærkt og økonomisk velkonsolideret erhverv – og så de offentlige, og dermed fælles, indtægter ikke

udhules. Det er derfor også Naalakkersuisuts udgangspunkt, at vi i forhandlingerne må have en åben, fordomsfri og vidensbaseret drøftelse af skatte- og afgiftssystemet.

Ledigheden er fortsat på et lavt niveau. I byerne er ledigheden siden 2015 faldet med 53 % og i bygderne med 50 %. I august i år var der ifølge Grønlands Statistik 1.078 arbejdssøgende i byerne og 238 i bygderne. Arbejdsmarkedet er således kommet betydeligt bedre igennem coronakrisen, end mange andre lande, og der er reelt ingen arbejdsløshed for uddannet arbejdskraft.

Naalakkersuisut forventer ikke, at der bliver behov for Corona-relaterede hjælpepakker i 2022. Skulle pandemien udvikle sig dramatisk og igen påvirke visse erhverv i massiv grad, må behovet vurderes på ny.

Prioriteringer i finanslovsforslaget: ”På vej mod større lighed”

Naalakkersuisut har i Forslaget til Finanslov for 2022 blandt andet prioriteret følgende fem indsatsområder:

- 1) Ulighed
- 2) Kunst og Kultur
- 3) Børn og unge
- 4) Pensions- og ældreområdet
- 5) Styrkelse af rettighedsorganisationer

Naalakkersuisut har kraftigt fokus på spørgsmålet om ulighed i samfundet. Derfor er overskriften for finanslovsforslaget ”På vej mod større lighed”.

Som en del af indsatsen mod ulighed og en større grad af økonomisk bæredygtighed har Naalakkersuisut et ønske om at indføre en officiel fattigdomsgrænse. Desuden har Naalakkersuisut besluttet at arbejde på en sammenhængende skatte- og afgiftsreform.

Skattereformen og tilknyttede reformtiltag forventes bundet sammen i en ny kommende Holdbarheds- og Vækstplan. Reformarbejdet vil herudover også inddrage de målsætninger, som blev tilkendegivet i det vedtagne beslutningsforslag på efterårssamlingen 2020 om opfølgning på Skatte- og Velfærdskommissionens betænkning.

Ud over en skattereform, forventes en kommende Holdbarheds- og Vækstplan at indeholde uddannelses- og arbejdsmarkedsindsatser afstemt med det grønlandske samfunds behov. I planen vil der være tiltag til at sikre erhvervsudvikling og jobskabelse. Der vil søges tiltag til at sikre en tidssvarende og langsigtet boligpolitik, som skal sikre en samfundsøkonomisk forsvarlig og bæredygtig boligpolitik med målretning af tilskud til lav- og mellemindkomstgrupper. FN's 2030-holdbarhedsmål vil herudover være dimensionerende for arbejdet.

Vores kulturelle identitet og vore værdier som samfund skal være synlige og skal gives plads til fornyelse og udvikling. Naalakkersuisut har derfor med Forslag til Finanslov for 2022 taget initiativ til at styrke kunst og kulturområdet.

Naalakkersuisut har til dette formål prioriteret en styrkelse af KNR, således udviklingen og større tilstedeværelse på kysten sikres uden at dette skal hentes fra nedsat produktion m.v. Desuden har Naalakkersuisut afsat midler til drift af en kunstfond og det ønskes at samle relevante interessenter inden for sprogområdet. Der afholdes på den baggrund et kultur- og et sprogseminar. Endelig har Naalakkersuisut styrket Grønlands Nationalteater og skuespilleruddannelsen ved at forhøje bevillingen.

Naalakkersuisut ser desuden meget positivt på mulighederne for realisering af planer om opførelse af et Nationalgalleri i Nuuk. Naalakkersuisut har i finansloven en bemyndigelse til at påtage sig bygherrerollen i forhold til et fuldt finansieret projekt og efterfølgende at yde driftsstøtte til projektet.

Mange børn og unge har heldigvis en tryk opvækst, hvor de trives og udvikler sig, men der er desværre stadig et stort mindretal af børn og unge, som udsættes for omsorgssvigt i barndommen.

Naalakkersuisut prioriterer derfor en massiv indsats for disse børn og unge, som gerne skal igangsættes så tidligt som muligt i barnets liv og have fokus på hele familien. Naalakkersuisut arbejder for, at alle børn vokser op i trygge og sunde familier. En barndom med tryk og trivsel bidrager til en sund og positiv udvikling for det enkelte barn og er med til at skabe et godt fundament for at kunne gennemføre en uddannelse og siden finde fodfæste på arbejdsmarkedet.

Naalakkersuisut har som nævnt før som en af sine centrale målsætninger at reducere uligheden i samfundet. Et element i disse bestræbelser er derfor en reform af alders- og førtidspensionssystemet og samspillet mellem øvrige offentlige ydelser og indkomster samt pensionsniveauet.

I Forslaget til Finanslov for 2022 er der således afsat en pulje til gennemførelse af forbedringer på pensions- og ældreområdet. Den konkrete indsats er ikke fastlagt endnu, men det kan blive nødvendigt med lovændringer.

Naalakkersuisut vil fremlægge en ældrestrategi som ud over mulige forbedringer af pensionerne ser på flere aspekter, der påvirker ældres livssituation. Strategien vil inddrage aspekter som den ældres boligforhold, sundhed, ældreomsorg, livsvilkår og økonomiske forhold, hvor arbejdet allerede er påbegyndt. Naalakkersuisut har endnu ikke lagt sig fast på konkrete modeller for, hvorledes forholdene for landets ældre kan forbedres.

Det er Naalakkersuisuts holdning, at store samfundsrelevante reformer bør gennemføres på så bredt et politisk grundlag som muligt. Den konkrete udformning af en ældrereform vil derfor

blive genstand for forhandlinger med partierne. Gennemførelse af en reform på området med egentlige forbedringer for vore ældre er en central målsætning for Naalakkersuisut.

Endelig har Naalakkersuisut i Forslaget til Finanslov for 2022 ønsket at styrke flere rettighedsorganisationer, der spiller en vigtig rolle i den demokratiske dialog og medvirker til at kvalificere den politiske proces. Der er derfor afsat yderligere midler til Rådet for Menneskerettigheder, Ældretalsmanden og Ligestillingsrådet samt ICC.

Forventede ændringsforslag til finanslovsforslaget

Til 2. eller 3. behandlingen af finanslovsforslaget forventer Naalakkersuisut at kunne fremsætte ændringsforslag til bevillingen for det kommunale bloktilskud som følge af, at der forinden er indgået en aftale om bloktilskud til kommunerne for 2022.

Desuden kan der forventes fremsat ændringsforslag som følge af udmøntning af en indarbejdet indtægtsreserve på 20 mio. kr. årligt. Det er nødvendigt, at finanslovsforhandlingerne særligt forholder sig til dette forhold inden der fremsættes forslag om øgede udgifter i øvrigt.

Herudover kan det blive aktuelt at fremsætte ændringsforslag til finansiering af en lufthavn i Qaqortoq afhængigt af de politiske forhandlinger herom. Såfremt den politiske beslutning om en bane på 1500 meter fastholdes vil der skulle prioriteres yderligere midler på omkring 400 mio. kr. til byggeriet.

Det fremadrettede arbejde

Det er Naalakkersuisuts ambition, at der vedtages en holdbar og fremadrettet finanslov med det bredest mulige flertal. Alle partier vil derfor blive indbudt til forhandlinger om finanslovsforslaget frem mod 2. og 3. behandlingen. Det er mit indtryk, at der i Inatsisartut er stor forståelse for behovet for at sikre den langsigtede økonomiske bæredygtighed, hvorfor igangsætning af nye tiltag og initiativer kræver omprioritering af midler fra andre områder.

Med disse ord overlader jeg Naalakkersuisuts Forslag til Finanslov for 2022 til Inatsisartuts behandling.